

رویکردهای تاریخی

در مطالعات جامعه‌شناسی نوین ایران

○ رسول خیرخواه

تاریخ و یا بکارگیری روش‌ها و طرح‌های تاریخی در مطالعات جامعه‌شناسی شده است.

آثار کسانی چون دکتر صفی‌زاده دکتر امان‌الهی، دکتر زاهد و اخیراً آثاری از دکتر لهسایی‌زاده چنین گرایش‌هایی را از خود نشان می‌دهد. سه کتاب **جامعه‌شناسی جهان سوم** نوشته دکتر عبدالعلی لهسایی‌زاده و احمد عبدالهی، جامعه‌شناسی توسعه نوشته عبدالعلی لهسایی‌زاده و نیز **Migration and urbanization** باز هم از لهسایی‌زاده از این نوع هستند.

این رویکرد میان رشته‌ای به مطالعات مربوط به علوم انسانی متذکر این نکته است که دست‌اندرکاران مطالعات تاریخی نیز لازم است به مباحث و دستاوردهای دیگر علوم نیز توجه کنند و توسعه مباحث تئوریک و مسئله‌یابی‌های جدید را ممکن و میسر سازند.

درس تاریخ اجتماعی هم به این روند افزوده شده است، هرچند این امر فارغ و بی‌تأثیر از تحولات علمی اخیر در جامعه‌شناسی خارج از ایران نبوده و غربیان نیز در مطالعات جامعه‌شناسی خویش به تاریخ بیشتر توجه کرده‌اند اما می‌توان این نظر را نیز داشت که در ایران نشانه‌های امیدوارکننده‌ای از بومی شدن جامعه‌شناسی و مطالعات آن دیده می‌شود. تا دو دهه قبل عمده و اساس مطالب جامعه‌شناسی اقتباس و ترجمه بود اما اکنون مطالعات مستقل و در حوزه جامعه ایرانی صورت می‌گیرد. از آنجا که جامعه و فرهنگ ایرانی از هویت تاریخی و نیز گذشته دور و نزدیک خویش تأثیر مستقیم پذیرفته است، رویکردهای ملی در مطالعات جامعه‌شناسی ایران بدون عنایت به تاریخ یعنی سنت‌های فرهنگی و زمینه‌های اجتماعی مشکل و حتی غیرممکن بوده است لذا توجه جامعه‌شناسان ایرانی سخت معطوف به بهره‌گیری از

تا دو دهه گذشته رویکردهای تاریخی با اقبال اندکی در میان جامعه‌شناسان روبرو بود. مباحث نظری با روش‌های کمی یا دیگر مکاتب جامعه‌شناسی غلبه‌ای اساسی در این حوزه از دانش بشری داشت. مقوله جامعه‌شناسی تاریخی را پیش از آنکه گروه‌های جامعه‌شناسی عهده‌دار باشند، گروه‌های تاریخ‌دانشگاه‌ها مورد توجه قرار می‌دادند.

اما در سال‌های اخیر توجه به تاریخ و یا ارائه بستر تاریخی برای تبیین پدیده‌های اجتماعی توسعه‌ای فوق العاده یافته و با اقبال بیشتری مواجه شده است. چنین رویکردهایی از یک سو در جامعه‌شناسی سیاسی و نیز در مطالعات جامعه‌شناسانه انقلابات اجتماعی و نیز مسائل مربوط به رشد و توسعه و حتی مباحث جمعیت‌شناسی بیشتر بوده است.

عنایت به جامعه‌شناسی تاریخی نیز بیشتر شده و

